

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ У ШКОЛІ І СТУПЕНЯ

MODERN EDUCATION PRACTICES IN THE PRIMARY SCHOOL (LEVEL 1)

УДК 373.3.015.311:37.091.39

DOI: 10.31652/3041-2439-2024-2-7-15

Розвиток множинного інтелекту в учнів початкової школи засобами технології контекстного навчання

Тетяна Васютіна¹, Анастасія Клямар²

1. Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна

2. Приватний заклад загальної середньої освіти «ШКОЛА ІНВЕНТОР СКУЛ», м. Київ, Україна

Анотація

У статті констатовано взаємозв'язок галузевих компетентностей випускника НУШ із дев'ятьма типами множинного інтелекту (вербальним (лінгвістичним), логіко-математичним, візуальним, кінестетичним, міжособистісним, внутрішньоособистісним, музичним, натуралістичним та екзистенціальним), описано дидактичний потенціал змісту освітніх галузей для їхнього розвитку.

Установлено, що технологія контекстного навчання має широкі можливості для розвитку множинного інтелекту молодших школярів через використання предметних завдань, які характеризуються доступністю, інтерактивністю, інформативністю, а також враховують особистісні, процесуальні та ситуаційні аспекти навчання. Такий підхід забезпечує поступовий перехід від теоретичного навчання до практичного застосування знань, що сприяє реалізації полісенсорного та діяльнісного методологічних підходів.

На основі аналізу психологічних, педагогічних, методичних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, синтезу навчально-методичних ідей запропоновано методи та форми контекстного навчання, які доцільно використовувати в процесі розвитку різних типів інтелекту в молодших школярів. До них відносимо: рольову гру, експерименти та дослідження, групові проєкти, а також інструментарій «Інтерактивні карти» з програмного засобу MozaBook тощо.

Зауважено на методичній доцільності використання таких методів і форм контекстного навчання для розвитку різних типів множинного інтелекту в учнів 2 класу: математичних ігор та пазлів, розв'язання задач у формі історій та реальних ситуацій (логіко-математичний); рольових ігор з літературним змістом, створення власних міні-історій або віршів (вербально-лінгвістичний); проєктів, дослідів та експериментів «Не просто краплинка», «Торнадо в банці», «Зачарований гудзик» (натуралістичний); уроку-квесту «Країна безпеки» зі створенням міні-книги «Безпека на дорозі», групових проєктів (міжособистісний); онлайн-гри «Interland», зокрема рівень «Річка реальності», для оволодіння основними навичкам мережевого етикету та безпеки (емоційно-особистісний).

Ключові слова: множинний інтелект, молодші школярі, контекстне навчання, цифрові освітні технології.

UDC 373.3.015.311:37.091.39

DOI: 10.31652/3041-2439-2024-2-7-15

Development of multiple intelligences in primary school students by means of contextual learning technologies

Tetiana Vasiutina¹ , Anastasiia Kliamar²

1. Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine

2. Private General Secondary Education Institution «INVENTOR SCHOOL», Kyiv, Ukraine

Abstract

The article states the interconnection of the sectoral competences of a New Ukrainian School graduate with nine types of multiple intelligences (verbal (linguistic), logical and mathematical, visual, kinesthetic, interpersonal, intrapersonal, musical, naturalistic and existential), describes the didactic potential of the content of educational sectors for their development.

It has been established that the technology of contextual learning has ample opportunities for the development of junior schoolchildren's multiple intelligences through the use of subject tasks that are characterised by accessibility, interactivity, informativeness, and take into account personal, procedural and situational aspects of learning. This approach ensures a gradual transition from theoretical learning to practical application of knowledge, which contributes to the implementation of multisensory and activity-based methodological approaches.

Based on the analysis of psychological, pedagogical, methodological works of domestic and foreign researchers, synthesis of educational and methodological ideas, the methods and forms of contextual learning that should be used in the process of developing different types of intelligence in primary school students are proposed. These include: role-playing, experiments and research, group projects, as well as the Interactive Maps toolkit from the MozaBook software, etc.

The methodological feasibility of using such methods and forms of contextual learning for the development of different types of multiple intelligences in Grade 2 pupils is emphasised: mathematical games and puzzles, solving problems in the form of stories and real-life situations (logical and mathematical); role-playing games with literary content, creating own mini-stories or poems (verbal and linguistic); projects, experiments and experiments «Not just a drop», «Tornado in a jar», «Enchanted button» (naturalistic); lesson-quest «Safety Country» with the creation of a mini-book «Road Safety», group projects (interpersonal); online game «Interland», in particular the level «River of Reality», to master basic network etiquette and safety skills (emotional and personal).

Keywords: multiple intelligences, primary school students, contextual learning, digital educational technologies.

Постановка проблеми. У сучасному науковому дискурсі та педагогічній практиці чимало дослідників акцентують увагу на важливості розвитку різних видів інтелекту молодших школярів (емоційного, логіко-математичного, музичного, візуального, фізичного тощо), розробці змісту, форм, методів, засобів і технологій для реалізації цієї ідеї, їхньому взаємозв'язку з ключовими та галузевими компетентностями учнів початкової школи, які визначені нормативними документами початкової освіти.

Серед загальновідомих теорій, які використовуються для ідентифікації та розвитку обдарованості в сучасному освітньому контексті, особливо важливими є такі концепції як: «Трирівнева теорія інтелекту» Дж. Керрола (J. Carrol's Three-stratum theory of intelligence), «Триєрархічна теорія» Р. Штернберга (Sternberg's Triarchic theory), «Диференційована модель обдарованості й таланту» Ф. Ганьє (Gagne's Differentiated model of giftedness and talent) та теорія множинного інтелекту Г. Гарднера (Gardner's Multiple intelligence theory).

Згідно теорії Г. Гарднера, інтелектуальні здібності людини не обмежуються одним загальним інтелектом, а складаються з ряду різних і взаємопов'язаних типів. На його думку, це утворення можна охарактеризувати як *«множинний інтелект – сукупність індивідуальних особливостей, за допомогою яких людина сприймає та розуміє навколишній світ у різних аспектах. Учений ідентифікує дев'ять типів множинного інтелекту: вербальний (лінгвістичний), логіко-математичний, візуальний, кінестетичний, міжособистісний, внутрішньоособистісний, музичний, натуралістичний та екзистенціальний»* [13].

Однією з технологій із доведеною ефективністю, здатною забезпечити формування вказаних вище типів інтелекту, є технологія контекстного навчання. Вітчизняні дослідники (Г. Костюк, Г. Балл, Т. Бондаренко,

В. Желанова, О. Огієнко та ін.) розглядають її як таку, що інтегрує традиційні та сучасні форми, методи й засоби навчання для моделювання предметного змісту, необхідного в майбутній професійній діяльності здобувачів освіти. Ключовим елементом цієї технології є предметні завдання, які забезпечують плавний перехід від теоретичного навчання до практичного застосування знань. Завдання, які використовуються в технології контекстного навчання характеризуються доступністю, інтерактивністю, інформативністю, а також ураховують особистісні, процесуальні та ситуаційні аспекти навчання. Це, у свою чергу, уможливило використання цієї технології в процесі навчання молодших школярів для реалізації полісенсорного та діяльнісного методологічних підходів, що лежать в основі Концепції НУШ.

З огляду на вищезазначене, **метою** статті є встановлення взаємозв'язку різних типів інтелекту з галузевими компетентностями учнів початкової школи та висвітленні досвіду формування множинного інтелекту в учнів 2-го класу приватного закладу освіти «ШКОЛА ІНВЕНТОР СКУЛ» м. Києва.

Виклад основного матеріалу. У контексті Концепції Нової української школи, Державного стандарту початкової освіти галузеві компетентності тісно переплітаються з теорією множинного інтелекту Г. Гарднера. Розглянемо, як кожна з галузевих компетентностей НУШ корелюється з цими типами інтелекту [6; 9].

Компетентності, що формуються під час вивчення мовно-літературної освітньої галузі (комунікативна, читацька та інші), охоплюють українську мову та літературу, мови та літератури відповідних корінних народів і національних меншин, а також іншомовну освіту. Ці компетентності відповідають *лінгвістичному (вербальному) типу* інтелекту, який включає здатність до спілкування, розуміння мовних структур, створення та інтер-

претації текстів. У контексті НУШ акцент робиться на розвитку комунікативних навичок, здатності аналізувати літературні твори, а також на формуванні культури ведення міжкультурного діалогу.

Математична компетентність у НУШ включає не лише вивчення математики в традиційному розумінні, а й розвиток *логіко-математичного інтелекту*, що охоплює здатність до абстрактного мислення, розв'язування проблем, аналізу даних та критичного оцінювання аргументів. Використання практичних задач, інтеграція математики з реальним життям, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому й суспільному житті людини, допомагають учням краще зрозуміти та зацікавитися цим предметом.

Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій, екології в НУШ спрямовані на розвиток *натуралістичного інтелекту*, який включає розуміння та взаємодію з природним світом, потребу пізнавати себе й навколишній світ шляхом дослідів, спостережень та досліджень. Це відбувається під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ», а згодом природничих наук та інших суміжних дисциплін. Через систематичне використання методів дослідження природи, учні розвивають своє сприйняття природних явищ та вчать розуміти взаємозв'язки в природному середовищі.

Компетентності, що формуються під час вивчення технологічної та інформатичної освітніх галузей відіграють ключову роль у розвитку *візуального та логіко-математичного* типів інтелектів. Це включає вивчення основ інформаційних технологій, програмування, комп'ютерного дизайну та інших технологічних навичок. Використання ІТ-інструментів та цифрових засобів навчання допомагає учням розвивати аналітичне

мислення та творчі підходи до розв'язування проблем.

Зміст фізкультурної, соціальної та здоров'язбережувальної галузей сприяє формуванню в учнів соціальної компетентності, яка орієнтована на розвиток самостійності через особисту ідентифікацію, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, розвитку стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою та спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку. Це є проявом сформованості *міжособистісного, внутрішньоособистісного та кінестетичного* інтелектів, який включає навички спілкування, розуміння емоцій інших, формування здорового способу життя, розуміння власних почуттів та потреб. Учні навчаються взаємодіяти в соціальному середовищі, розуміти свої емоції та відповідально ставитися до свого здоров'я. Через фізичні вправи, спорт та рухливі ігри учні набувають здатності координувати свої рухи, розвивати фізичну витривалість та працювати над власним фізичним розвитком.

Зміст громадянської та історичної освітньої галузі сприяє формуванню складників громадянської компетентності, зокрема інтелектуальних навичок, пов'язаних з розумінням історії, культури, прав людини та громадянської відповідальності, формування активної громадянської позиції на засадах демократії, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів. У процесі такої роботи в учнів формується *екзистенційний та історичний* інтелект, вони дізнаються про минуле, рефлексують над своїм місцем у світі та розуміють свою роль у суспільстві.

Мистецька освітня галузь формує культурну компетентність, цінності в процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, повагу до національної та світо-

вої мистецької спадщини. Зміст цієї галузі сприяє розвитку *музичного, візуального та кінестетичного* інтелектів. Під час вивчення музики, образотворчого мистецтва, театру, танцю учні можуть виражати себе та розвивати свої творчі здібності.

Для реалізації ідей НУШ та формування в учнів ключових та галузевих компетентностей, а відтак і різних типів множинного інтелекту, провідні вчені та вчителі-практики впроваджують технології контекстного навчання, які знаходяться у фокусі уваги як українських (Н. Дем'яненко, В. Желанова, О. Шапран та ін.), так і зарубіжних науковців (Е. Байкер, Р. Бернс, В. Візлер, М. Девлін, П. Еріксон та ін.). Вони аналізують особливості, зміст, методи та засоби впровадження цієї технології, розробляючи стратегії для її ефективного застосування. За визначенням В. Желанової, контекстне навчання є процесом, у якому використовуються всі можливі засоби та форми для моделювання предметного та соціального змісту діяльності. Контекст тут розглядається як система внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на людину в конкретних умовах [3]. Підтримуємо думку Т. Лазаренко та С. Осьмачко, що такими факторами, які сприятимуть формуванню множинного інтелекту через технології контекстного навчання є: використання реальних життєвих ситуацій як основи для навчання, що сприяє застосуванню теоретичних знань у практичному контексті, через інтерактивні вправи та ігрові технології; залучення учнів до вирішення реальних завдань, що потребують аналітичного мислення та розв'язання складних проблем; організація групової роботи та обговорень [4].

Деталізуючи наше бачення щодо взаємозв'язку видів множинного інтелекту та технологій контекстного навчання, які можна використати для навчання молодших школярів, наведемо деякі приклади. Так, для стимулювання розвитку *логіко-математич-*

ного інтелекту корисними є використання математичних ігор та пазлів, які сприяють розвитку логічного мислення. Практичні завдання, що включають вимірювання довжин предметів та підрахунок об'єктів у класі, допомагають вивчати основні математичні поняття. Окрім того, розв'язання математичних задач у формі історій або реальних ситуацій дозволяє вихованцям краще зрозуміти та застосувати знання на практиці.

Лінгвістичний інтелект можна розвивати, пропонуючи дітям на уроках різних освітніх галузей створювати власні міні-історії або вірші, а також через групові дискусії та рольові ігри. Це не тільки сприяє розвитку мовлення, умінню висловлювати власні думки, але й збагачує словниковий запас. Використання інтерактивних ігор та додатків для вивчення граматики є також ефективним засобом у цьому процесі.

Міжособистісний інтелект можна розвивати через групові проекти, де діти навчаються працювати в команді, ділитися завданнями та відповідальністю. Рольові ігри, у яких учні набувають досвіду розуміння емоцій та мотивів інших, є ефективним способом розвитку цього виду інтелекту.

Візуально-просторовий інтелект може бути розвинений за допомогою наочних матеріалів, таких як карти, схеми, медіафайли, а також через віртуальні екскурсії та ігри, що розвивають просторове сприйняття та візуалізацію. Це допомагає учням краще засвоювати нові концепції та розвивати здатність до візуального аналізу.

Розвиток *натуралістичного* інтелекту можна стимулювати за допомогою експериментів, лабораторних робіт та проектів, спрямованих на вивчення природних явищ та властивостей навколишнього середовища. Організація навчання через спостереження та дослідження екосистем сприяє розвитку навичок дослідницької діяльності.

Кінестетичний інтелект ефективно роз-

вивається через заняття танцями, акробатикою, спортивними та рухливими іграми, що сприяють розвитку фізичних навичок, координації, витривалості та сили. Це дозволяє учням краще усвідомити своє тіло та його можливості, а також сприяє дотриманню здорового способу життя.

Розвиток *емоційно-особистісного* інтелекту можна здійснювати під час вивчення усіх предметів та інтегрованих курсів, заохочуючи учнів до самопізнання, саморефлексії та самовираження. Важливо створювати безпечне середовище, де учні можуть обговорювати свої почуття та думки. Доцільним тут буде використання діалогів, рефлексивних журналів та інших засобів, які сприяють розвитку емоційної інтелігентності.

Розвиток *музичного* інтелекту включає не тільки музичне виховання, а й інтеграцію музики в інші навчальні предмети. Учні можуть вивчати історію музики, аналізувати музичні твори, створювати власні музичні композиції або використовувати музику як засіб для вивчення інших предметів.

Висвітливо досвід розвитку різних типів множинного інтелекту в учнів 2-го класу засобами технологій контекстного навчання. У одній із наших попередніх публікацій детально охарактеризовано цю технологію та її вплив на формування емоційного інтелекту в школярів [1]. У процесі дослідження встановлено, що дієвим для розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи є поєднання моделей контекстного навчання (семіотичної, імітаційної й соціальної), певних форм і методів (неімітаційних, імітаційних (ігрових, неігрових), створення комфортних «емоційних умов» (зміна видів діяльності, міжособистісні стосунки, декор й обладнання класу, створення «ситуації успіху» тощо) [1].

Головним завданням, яке ми поставили перед собою в цьому дослідженні, це була розробка завдань, спрямованих на розвиток окремих видів множинного інтелекту, а

саме: вербально-лінгвістичного, логіко-математичного, візуально-просторового, натуралістичного, музичного, міжособистісного, внутрішньо-особистісного з опорою на технології контекстного навчання.

Продовжуючи науковий пошук, під час освітнього процесу з другокласниками ми надавали перевагу імітаційній і соціальній моделям контекстного навчання та використовували такі методи й засоби: рольова гра, експерименти та дослідження, групові проекти, а також інструментарій MozaBook – «Інтерактивні карти» [2; 12]. Використання розроблених експериментальних матеріалів відбувалося на різних етапах уроків з навчальних предметів та інтегрованих курсів, створених за Типовою програмою за редакцією Р. Шияна [11].

Так, для формування вербально-лінгвістичного інтелекту на уроках української мови та читання учні грали ролі героїв літературних творів, де вчилися висловлювати свої почуття та думки, розігрувати сценки улюблених казок та створювати власні закінчення оповідань, що сприяло розвитку мовлення та виразності учнів [7; 8].

У математичних рольових іграх учні уявляли себе покупцями та продавцями різних магазинів, були в ролі кулінарів та будівельників, яким потрібно було розв'язувати завдання, пов'язані з обчисленням цін, визначенням маси та довжини предметів тощо. Такими іграми ми сприяли формуванню логіко-математичного інтелекту в учнів 2-го класу.

На уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з метою формування натуралістичного інтелекту в другокласників, окрім рольових ігор, проводили експерименти та дослідження спочатку разом з учителем, а згодом учні намагалися робити їх самостійно. Наприклад, під час проведення експерименту «Не просто краплинка» учні збагачували уявлення про значення води в житті нашої планети, а під час досліду «Торнадо в

банці» діти дізналися про стихійні явища в природі, зокрема – торнадо, його особливості та наслідки. Досліди «Зламаний олівець» та «Чарівний пакетик з олівцями» були спрямовані на дослідження властивостей води, світла та полімерних матеріалів. Під час експерименту «Бездонна склянка» діти продовжили розширювати знання про властивості води, удосконалювали вміння формулювати та перевіряти гіпотези, ознайомилися з поняттям «поверхневий натяг води» [10]. Експеримент «Зачарований гудзик» розширив уявлення про предмети, що нас оточують, учні дізналися про властивості газів, розчинених у воді.

Цінним для формування міжособистісного інтелекту засобами контекстного навчання було проведення уроку-квесту «Країна безпеки» з курсу «Я досліджую світ». Учні об'єдналися в три групи, обирали собі капітанів та вчилися розподіляти обов'язки між собою. Учасникам квесту було запропоновано розгадати філворд з анаграмами, у якому зашифровано 10 слів, пов'язаних з безпекою дорожнього руху. Кожна команда взяла участь у вікторині «Ми знаємо правила дорожнього руху», зіграла в гру «Правильно – неправильно!» та створила свою міні-книжку «Безпека на дорозі». Наприкінці квесту кожна група презентувала свою роботу та ділилася враженнями від спільної співпраці.

Достатньо сміливим було рішення провести пригодницьку онлайн-гру «Interland. Безпека дітей в Інтернеті» ([https://](https://beinternetawesome.withgoogle.com/uk_ua/interland)

beinternetawesome.withgoogle.com/uk_ua/interland) задля формування емоційно-особистісного інтелекту, у якій можна на практиці засвоїти основні навички мережевого етикету та безпеки. У цій грі учні проходили квест, але вже онлайн, де на кожному з островів опановували певні навички користування Інтернетом. Незважаючи на те, що ця гра розрахована на більш старших учнів, за допомогою чітких інструкцій та пояснень (особливо «Річка реальності») другокласникам теж було дуже цікаво та корисно його пройти, оскільки вже з першого класу діти почали активно взаємодіяти з цифровими застосунками. Як свідчать результати спостереження за учнями, такий урок їм дуже запам'ятався та мав позитивний фідбек.

Висновки. Узагальнення результатів аналізу фахових джерел з досліджуваного питання та досвід власної педагогічної практики свідчить про те, що для забезпечення ефективного розвитку в учнів різних типів інтелекту важливо створити певне освітнє середовище, підібрати відповідний зміст, форми, методи й засоби його реалізації. Отже, перспективними нам видаються технології контекстного навчання, адже дозволяють учителям урахувати унікальні інтелектуальні потреби здобувачів початкової освіти, розробляти індивідуальні траєкторії розвитку та втілювати їх через моделювання предметного та соціального змісту навчальної діяльності, максимально наближеного до сучасних реалій.

Список використаних джерел

1. Васютіна Т. М., Шолудько Х. О. Теоретико-методичні засади розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи засобами технології контекстного навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. Вип. 6 С. 8-13.
2. Вебінар «Робота з mozaBook та mozaWeb!». URL: <https://edpro.ua/webinars> (дата звернення: 15.08.2024).
3. Желанова В. В. Контекстне навчання як умова формування соціокультурної

- компетентності студентів коледжу. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2018. № 8 (322). С. 100-107.
4. Лазаренко Т. В., Осьмачко С. А. Використання контекстного навчання в процесі вивчення іноземної мови у ЗВО. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75, Т. 2. С. 101-106.
 5. Множинний інтелект: як зрозуміти свою дитину. 2023. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/269/> (дата звернення: 15.08.2024).
 6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти: Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/41vv39L> (дата звернення: 15.08.2024).
 7. Остапенко Г. С. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загал., серед., освіти (у 2-х част.). Ч.1. Київ: Світич, 2019. 128 с.
 8. Остапенко Г. С. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закл. загал., серед., освіти (у 2-х част.). Ч. 2. Київ: Світич, 2019. 128 с.
 9. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12> (дата звернення: 25.08.2024).
 10. Пужайчерда Л. М., Карнаушенко В. О. Цікаві домашні досліди. Харків: ВГ «Основа», 2021. 80 с.
 11. Типова освітня програма (1-2 клас) / Р. Шиян та ін. URL: <https://bit.ly/46LQXYS> (дата звернення: 16.08.2024).
 12. Цифрова освіта та навчання від Mozaik. URL: <https://bit.ly/42Pbom9> (дата звернення: 15.08.2024).
 13. Юрченко О. 9 типів інтелекту за Говардом Гарднером: який у ваших учнів? 2022. URL: <https://bit.ly/41wGspV> (дата звернення: 21.08.2024).

References

1. Vasiutina, T. M., & Sholudko, Kh. O. (2024). Teoretyko-metodychni zasady rozvytku emotsiinoho intelektu uchniv pochatkovoї shkoly zasobamy tekhnolohii kontekstnoho navchannia [Theoretical and Methodological Foundations for the Development of Emotional Intelligence in Primary School Students Through Contextual Learning Technology]. *Naukovi zapysky – Scientific notes. Series: Pedagogical sciences*, (6), 8-13. Retrieved from: <https://bit.ly/48EjjFx>. [in Ukrainian].
2. Webinar «Robota z mozaBook ta mozaWeb!» [Working with mozaBook and mozaWeb!] (2023). Retrieved from: <https://edpro.ua/webinars>. [in Ukrainian].
3. Zhelanova, V. V. (2018). Kontekstne navchannia yak umova formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti studentiv koledzhu [Contextual Learning as a Condition for the Formation of Socio-Cultural Competence of College Students]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*, (8), 100-107. Retrieved from <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5501/1/16.pdf>. [in Ukrainian].
4. Lazarenko, T. V., & Os'machko, S. A. (2021). Vykorystannia kontekstnoho navchannia v protsesi vyvchennia inozemnoi movy u ZVO [The Use of Contextual Learning in the Process of Foreign Language Study in Higher Education Institutions]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, (75), Vol. 2, 101-106. Retrieved from: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-2.19>. [in Ukrainian].
5. *Mnozhyynni intelekt: yak zrozumity svoiu dytynu* [Multiple Intelligences: How to Understand Your Child] (2023). Retrieved from; <https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/269/>. [in Ukrainian].

6. *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity* [New Ukrainian School. Conceptual Foundations of Secondary Education Reform] (2016). Retrieved from: <https://bit.ly/41vv39L>. [in Ukrainian].
7. Ostapenko, H. S. (2019). *Ukrainska mova ta chytannia: pidruchnyk dlia 2 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Ukrainian Language and Reading: Textbook for 2nd Grade Secondary Education Institutions]. Part 1. Kyiv: Svituch. [in Ukrainian].
8. Ostapenko, H. S. (2019). *Ukrainska mova ta chytannia: pidruchnyk dlia 2 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Ukrainian Language and Reading: Textbook for 2nd Grade Secondary Education Institutions]. Part 2. Kyiv: Svituch. [in Ukrainian].
9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї osvity» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the State Standard of Primary Education»] (2018). Zakonodavstvo Ukrainy (vid 21 liutoho 2018, № 87). Redaktsiia vid 06.10.2020, pidstava – 898-2020-п. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12>. [in Ukrainian].
10. Puzhaichereda, L. M., & Karnaushenko, V. O. (2021). *Tsikavi domashni doslidy* [Interesting Home Experiments]. Kharkiv: VG «Osnova». [in Ukrainian].
11. *Typova osvitnia prohrama (1-2 klas)* [Typical Educational Program (Grades 1-2)] / Shyian, R. B., et al. (2022). Retrieved from: <https://bit.ly/46LQXYS>. [in Ukrainian].
12. *Tsifrova osvita ta navchannia vid Mozaik* [Digital Education and Learning from Mozaik] (2023). Retrieved from: <https://bit.ly/42Pbom9>. [in Ukrainian].
13. Yurchenko, O. (2022). *9 typiv intelektu za Howardom Gardnerom: yaki u vashykh uchniv? [9 Types of Intelligence by Howard Gardner: Which Ones Do Your Students Have?]*. Retrieved from: <https://bit.ly/41wGspV>. [in Ukrainian].

Про авторів

Тетяна Васютина, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна
ORCID iD: 0000-0003-0253-1932,
t.m.vasyutina@npu.edu.ua

Анастасія Клямар, учителька початкових класів, приватний заклад загальної середньої освіти «ШКОЛА ІНВЕНТОР СКУЛ», м. Київ, Україна
ORCID iD: 0000-0001-9103-6989
anastasiia.kliamar@gmail.com

About the Authors

Tetiana Vasiutina, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Primary Education and Innovative Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine
ORCID iD: 0000-0003-0253-1932,
t.m.vasyutina@npu.edu.ua

Anastasiia Kliamar, Primary School Teacher, Private General Secondary Education Institution «INVENTOR SCHOOL», Kyiv, Ukraine
ORCID iD: 0000-0001-9103-6989
anastasiia.kliamar@gmail.com